

Asia: VN/32047/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustusministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustustarvikkeiden viennistä annettua lakia (282/2012). Muutosten tavoitteena on ajantasaistaa lainsäädäntöä vastaamaan muuttunutta turvallisuusympäristöä, tiivistynyttä kansainvälistä puolustusyhteistyötä sekä Suomen Nato-jäsenyyttä.

Lain soveltamisalaa tarkennettaisiin ja päivitetäisiin puolustustarvikkeen määritelmää. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena lupatyypinä yleinen vientilupa, joka yksinkertaistaisi erityisesti ei kaupallisiin ja väliaikaisiin vientitilanteisiin liittyvää lupamenettelyä. Valvontaa myös tehostettaisiin tarkentamalla puolustustarvikkeiden viejille asetettavia vaatimuksia ja kirjanpitovelvollisuuksia. Lisäksi mahdollistettaisiin viennin jälkeiset tarkastukset. Tiettyjen teknologioiden kohdalla luotaisiin puolustushallinnon sisäinen vapautusmenettely. Päätöksentekoa valtioneuvostossa kohdennettaisiin uudelleen puolustusministeriön ja valtioneuvoston yleisistunnon välillä.

Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

1. Asetuksenantovaltuuksiin ja säädöstasoon liittyviä kysymyksiä

Säättämisyjärjestysperustelujen puutteellisuus

Esitysluonnoksen lakiehdotus sisältää useampia säännösehdotuksia, joissa säädettäisiin ministeriön tai valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyin valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto.

Perustuslain esitöiden mukaan arvioitaessa sitä, tuleeko asetuksenantamisvaltuus laissa osoittaa valtioneuvostolle vai ministeriölle, tulee lähtökohtana olla, että valtioneuvoston yleisistunto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista sekä niistä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii. Tämä periaate ilmenee muun muassa valtioneuvoston päätöksentekoa koskevasta 67 §:stä. Siten ministeriölle voitaisiin osoittaa asetuksenantovaltaa teknisluonteisemmissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisemmissä asioissa. Myös perustuslakivaliokunnan käytännössä on lähdetty siitä, että säädösvaltaa voidaan delegoida ministeriölle lähinnä silloin, kun kyse on selvästi teknisluonteisista ja toimeenpanovaltaan soveltuvista säännöksistä (esim. PeVL 20/1997 vp). (HE 1/1998 vp, s. 132)

Oikeusministeriö toteaa, että vaikka esitykseen sisältyy asetuksenantovaltuuksia, asiaa ei ole käsitelty säätämisyjärjestysperusteluissa huomioiden perustuslakivaliokunnan relevantti perustuslain 80 §:ää koskeva käytäntö. Asiaa on käsitelty lähinnä tiiviisti lakia alemman asteista sääntelyä koskevassa luvussa (s. 51) muun ohella todeten, että lakiehdotuksen asetuksenantovaltuuksien katsotaan täyttävän perustuslain 80 §:n asetuksen antamisen edellytykset.

Vientilupatyypit (9 a §)

Lakiehdotuksen 9 a §:n 2 momentin mukaan yleinen vientilupa annetaan puolustusministeriön asetuksella vientilupana useammalle Suomeen sijoittautuneelle viejälle puolustustarvikkeiden vientiin yhdelle tai useammalle vastaanottajalle tai vastaanottajaryhmälle. Yleinen vientilupa voidaan antaa 9 §:n 3 momentin mukaisesti annetussa valtioneuvoston asetuksessa määriteltyihin valtioihin, joihin kohdistuviin vienteihin ei vaadita erillistä ulko- ja turvallisuuspoliittista arviota.

Säännöskohtaisten perustelujen (s. 33–34) mukaan yleinen vientilupa voitaisiin antaa viennin kohdistuessa 9 §:n 3 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksessa määriteltyihin valtioihin, joihin kohdistuviin vienteihin ei vaadita erillistä ulko- ja turvallisuuspoliittista arviota. Puolustusministeriön asetuksen on arvioitu olevan tarkoituksenmukaisin tapa myöntää yleisiä vientilupa. Asetuksenantovaltuuden tarkempi sisältö ja rajat olisivat lain seuraavassa pykälässä, jonka mukaisesti asetuksenantovaltuuden käyttöala jäisi verrattain vähäiseksi. Yleisen vientiluvan tarkoitus olisi helpottaa sekä lupaviranomaisen että luvan hakijan hallinnollista taakkaa tiettyjen

ulko- ja turvallisuuspoliittisesti hyväksyttävien vientien kohdalla. Olennaista yleisen vientiluvan käyttämiselle olisi nimenomaan kohdevaltio ja viennin tarkoitus, eikä välttämättä vastaanottaja tai loppukäyttäjä. Luvan tarkoituksena on mahdollistaa kasvavien vientimäärien asianmukainen ja kohtuullisessa ajassa toteutuva vientilupatoiminta ja hillitä lupamäärien kasvusta johtuvaa painetta myös viranomaisen resursseille. Yleinen vientilupa yksinkertaistaa vientiin liittyviä lupaprosesseja ja näin rajoittaa vähemmän elinkeinovapautta. Yleisellä vientiluvalla olisi tarkoitus vastata myös puolustusmateriaalialan lisääntyneeseen kansainväliseen yhteistyöhön.

Voimassa olevaan puolustustarvikkeiden vientiä koskevaan lakiin sisältyy yleinen siirtolupa, joka vaikuttaisi rinnastuvan jossain määrin nyt ehdotettuun yleiseen vientilupaan. Lain 10 §:n mukaan yleinen siirtolupa julkaistaan lupaehtoineen avoimena lupana useammalle Suomeen sijoittautuneelle toimittajalle puolustustarvikkeiden siirtoon yhdelle tai useammalle Euroopan talousalueelle sijoittautuneelle vastaanottajalle tai vastaanottajaryhmälle. Voimassa olevan lain 20 §:n 3 momentin mukaan puolustusministeriö ratkaisee puolustustarvikkeen siirtoa koskevan lupasian.

Ehdotuksen mukaan yleinen vientilupa annettaisiin puolustusministeriön asetuksella, mikä olisi ratkaisuna poikkeuksellinen. Asetus ei instrumenttina sovellu tällaiseen käyttötarkoitukseen, koska asetus on lainsäädäntötyökalu, jolla annetaan yleisiä oikeussääntöjä (ks. asetuksen alaan kuuluvista asioista tarkemmin esim. lainkirjoittajan opas, jakso 13.2.2 Asetuksen ala). Tavanomaisesti lupasioissa on kyse hallintopäätöksestä, ja ainoastaan luvan edellytyksistä säädetään perustuslain 80 §:n mukaisesti lain tasolla, ja edellytyksiä mahdollisesti asetuksen tasolla tarkentaen.

Oikeusministeriön mielestä yleisessä vientiluvassa vaikuttaisi olevan siis kyse hallintopäätöksestä, mihin viittaa myös se, että asetus koskisi tiettyjä viejiä. Asetus ei sovi tämänkaltaiseen päätöksentekoon senkään vuoksi, ettei siihen voida hakea esimerkiksi muutosta hallintopäätöstä vastaavasti. Oikeusministeriön mielestä ehdotus ei vaikuttaisi olevan myöskään linjassa sen kanssa, että vientilupa-asioista tietyissä tapauksissa päättää valtioneuvoston yleisistunto ministeriön sijaan lain 20 §:n 1 momentin mukaan. Toteutus vaikuttaisi myös hallinnollisesti raskaalta.

Vastuuministeriön tulisi siten harkita jatkovalmistelussa muuta ratkaisutapaa asialle sekä varmistaa se, että sääntelykokonaisuus on kokonaisuudessaan linjassa myös sen kanssa, ettei ministeriö voi päättää valtioneuvoston ratkaisuvaltaan kuuluvista asioista (20 § 1 ja 2 mom, myös 31 § / rekisteröintimenettely).

Hakijaa koskevat edellytykset (14 §)

Lakiehdotuksen 14 §:n 3 momentin mukaan puolustusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa edellytettyjen erityisiin vaatimuksiin sisältyvistä puolustustarvikkeen vastaanottajan ja loppukäyttäjän tuntemisesta, hakijan toiminnan

vastuullisuusvaatimuksista sekä velvollisuudesta toimittaa pyynnöstä puolustusministeriölle selvitys 1 ja 2 momentin mukaisten edellytysten täyttämistä.

Viitatuissa 14 §:n 1 ja 2 momentissa säädettäisiin muun ohella luvanhakijan luotettavuudesta ja sopivuudesta sekä edellytyksistä vastaanottajan ja loppukäyttäjän tuntemisesta ja vastuullisuuteen liittyvien erityisten vaatimusten täyttymisestä.

Pykälän 3 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että asetuksella voitaisiin muun ohella säätää velvollisuudesta luoda organisaatiolle vastuuhjelma, jossa olisi tunnistettu muun muassa sen vientitoimintaan liittyvät ihmisoikeusvaikutukset ja keinot reagoida niihin etu- ja jälkikäteisesti. Vastuullisuuteen liittyvien erityisten vaatimusten sisältö voisi olla myös erilainen viejäorganisaation koosta riippuen.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan kaikissa 14 §:n 3 momentissa mainituissa asioissa ei vaikuttaisi olevan kyse sellaisista selvästi tekniluonteisista ja toimeenpanovaltaan soveltuvista säännöksistä, joista voitaisiin perustuslain 80 §:n 1 momentti huomioiden säätää ministeriön asetuksella tai asetuksella ylipäänsä. Vastuuministeriön on välttämätöntä jatkovalmistelussa tarkastella sitä, että miltä osin sääntelyä on tarvetta täsmentää myös lain tasolla.

2. Loppukäytön varmentaminen (15 §)

Lakiehdotuksen 15 §:ään ehdotetun 3 momentin mukaan Tullilla on oikeus suorittaa tarkastuskäyntejä sen varmistamiseksi, että Suomesta viety tai siirretty puolustustarvike on päätynt loppukäyttäjätodistuksen antaneelle vastaanottajalle. Tarkastuksia voidaan kohdistaa sellaisiin loppukäyttäjisiin, jotka ovat antaneet luvan tarkastukselle loppukäyttäjätodistuksella.

Perusteluissa ehdotusta on käsitelty melko seikkaperäisesti ja tunnistettu myös säännöksen käytännön soveltamisen haasteita, joita aiheutuu muun ohella valtioiden täysivaltaisuusperiaatteesta. Perustelujen (s. 40) mukaan kansallisella lainsäädännöllä ei ole mahdollista luoda viranomaiselle toista valtiota sitovaa toimivaltaa harjoittaa viranomaistehtävää Suomen rajojen ulkopuolella. Perustelujen (s. 38) mukaan tarkastusten tekeminen voisi olla mahdollista erilaisten kahden- tai monenvälisten sopimusten perusteella yhteistyössä toisen valtion tulliviranomaisten tai muun asiassa toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Oikeusministeriö on samaa mieltä siitä, ettei yksin kansallisella lainsäädännöllä voida luoda toimivaltaa toimia toisen suvereenin valtion alueella. Tästä näkökulmasta ehdotetun sääntelyn sanamuotoa voisi olla aiheellista tarkistaa nykyisestä ("Tullilla on oikeus suorittaa

tarkastuskäyntejä...”), joka antaa yksiselitteisesti ymmärtää, että Tullilla on oikeus näitä tarkastuksia suorittaa.

Oikeusministeriö toteaa, että Tullin tarkastusoikeutta on esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitelty varsin suppeasti jättäen asia lähinnä maininnan varaan. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen (s. 39) mukaan on oletettavaa, että tarkastukset kohdistuisivat pääosin yksityisiin toimijoihin. Esitysluonnoksessa ei ole erikseen otettu kantaa siihen, voiko tarkastus kohdistua myös pysyväisluonteisiin asumiseen käytettyihin tiloihin. Mikäli näin on, niin ehdotettu säännös on merkityksellinen myös perustuslain 10 §:ssä turvatuksi kotirauhan suojan kannalta (esim. PeVL 14/2013 vp). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että yrityksiin kohdistuvien valvontatyyppisten tarkastusten sääntelyssä on syytä selkeyden vuoksi viitata hallintolain tarkastuksia koskeviin 39 §:n yleissääntöksiin (PeVL 14/2013 vp, s. 5 ja siinä viitattut). Jos esimerkiksi tarkastusten luonteesta johtuu tarve toimia joltakin osin hallintolain säännöksistä poikkeavasti, on tästä säädettävä perustuslain vaatimukset täyttävällä tavalla (ks. erit. PeVL 5/2010 vp) erikseen.

3. Tiedonluovutusta koskevien säännösten täsmällisyys ja tarkkarajaisuus

Esitysluonnoksessa ehdotetaan voimassa olevan puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain 35 §:ssä säädetyn viranomaisten tiedonsaantioikeuksia koskevan pykälän muuttamista. Esitysluonnoksen perustelujen (s. 12) mukaan sääntelyä on tarkoitus täsmentää, mutta samalla tietoa luovuttavien viranomaisten piiriä ja tietojen käyttötarkoituksia ehdotetaan laajennettavaksi. Lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan uutta säännöstä puolustusministeriön oikeudesta luovuttaa muita kuin henkilötietoja ulkomaille ja kansainvälisille järjestöille ja voimassa olevan lain 14 §:ään lisättäisiin hakijan luotettavuutta koskeva edellytys.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa on asianmukaisesti tunnistettu ehdotettavan sääntelyn olevan merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä turvatuksi yksityiselämän suojan sekä EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sääntelyn kannalta. Säätämisyjärjestysperusteluissa on tuotu esiin perustuslakivaliokunnan henkilötietojen käsittelyä sekä salassa pidettävien tietojen saamista ja luovuttamista koskeva lausuntokäytäntö. Ehdotettavat tiedon luovutusta koskevat säännökset on sinällään asianmukaisesti sidottu välttämättömyysedellytykseen, mutta oikeusministeriö kiinnittää vielä huomiota ehdotettavan sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 71/2014 vp, s. 3/l, PeVL 62/2010 vp, s. 4/l ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/l).

Ehdotettavan 35 §:n 1 momentin 6 kohdan tietosisältö jää huomattavan väljäksi, sillä tietoa tulisi ehdotuksen mukaan voida luovuttaa myös muista seikoista silloin, kun ne ovat välttämättömiä vientivalvontaviranomaisten tehtävien hoitamiseksi (s. 47). Tietosisällön väljyys myös kertautuu, sillä

siihen viitataan lisäksi ehdotettavassa 2 momentissa. Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä pyrkiä täsmentämään ehdotetun säännöksen tietosisältöä.

Ehdotettavassa 35 §:n 2 momentissa laajennettaisiin lisäksi tietoja luovuttavien viranomaisten piiriä. Esitysluonnoksen perusteluista ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi, mitkä Verohallinnon tai keskusrikospoliisin tiedot olisivat välttämättömiä puolustusministeriön lupaharkinnan tai Tullin suorittaman valvonnan kannalta. Säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 47) Verohallinnon tiedonluovutus oikeutta on perusteltu viittauksella 14 §:ään ehdotettavaan hakijan luotettavuuden arviointiin. Säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 48) on keskusrikospoliisin osalta todettu vain, että sillä voi olla tietoja, joita tarvitaan lupaharkintaan tai valvontaan. Tältä osin jää epäselväksi, mikä olisi ehdotetun sääntelyn suhde voimassa olevan lain 25 §:ssä säädettyyn turvallisuusselvityksen tietoja koskevaan tiedonsaantioikeuteen, ja eivätkö esimerkiksi luotettavuus ja taloudelliset edellytykset vientikaupan harjoittamiseen tulisi selvitettyksi jo turvallisuusselvityksen yhteydessä. Jatkovalmistelussa on syytä vielä varmistua Verohallinnon ja keskusrikospoliisin tietojen välttämättömyydestä puolustusvoimien lupaharkinnassa ja Tullin suorittamassa valvonnassa.

Pykälän kolmanteen momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan puolustusministeriöllä ja Tullilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 2 momentissa tarkoitetuille viranomaisille tietoja, joiden luovuttaminen on välttämätöntä puolustustarvikkeiden vientivalvontaan liittyvän tehtävän tai muun viranomaisen laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi. Ehdotettu säännös on muotoilultaan poikkeuksellisen väljä, vaikka siinä lienee tarkoitettu samaa 2 momentissa määriteltyä viranomaisten piiriä, joiden muiden tehtävien hoitamiseksi tiedot voitaisiin luovuttaa (vrt. s. 57). Säännöskohtaisten perustelujen (s. 49) mukaan muualla laissa ei ole riittäviä säännöksiä, joiden perusteella puolustusministeriö ja Tulli voisivat omasta aloitteestaan luovuttaa tietoja muille viranomaisille. Jatkovalmistelussa tulisi vielä täsmentää niitä käyttötarkoituksia, joihin tietoja voitaisiin luovuttaa, sillä tietojen välttämättömyyttä tulisi arvioida niiden käyttötarkoitusten kannalta (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 43). Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että momentin sanamuodosta tulisi myös käydä ilmi, että siinä on kyse tietojen oma-aloitteisesta luovuttamisesta.

Esitysluonnoksessa lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 35 a §, jossa säädettäisiin salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle. Ehdotettavan säännöksen mukaan luovutettavat tiedot eivät saisi sisältää henkilötietoja. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 49) mukaan tietoja voitaisiin antaa ainoastaan silloin, kun ne liittyvät Suomesta viedyn puolustustarvikkeen loppukäytön varmentamiseen, esimerkiksi sen selvittämiseksi, onko tuote ilmoitetun loppukäyttäjän hallinnassa. Perustelujen mukaan loppukäytön varmentaminen voi vaatia kansainvälistä yhteistyötä, jolloin hakemuksia koskevia tietoja voi joutua antamaan taholle, joka auttaa varmentamisessa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei perusteluista käy ilmi, miten henkilötietoja koskeva rajausta olisi toteutettavissa niissä tilanteissa, joissa tuotteen loppukäyttäjä olisi perusteluissa (s. 49) kuvatulla tavalla luonnollinen henkilö.

Ehdotettavan säännöksen mukaan tiedon luovutusta voitaisiin rajoittaa myös niissä tapauksissa, kun se olisi vastoin kansallista etua. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettava rajausta

jää verrattain avoimeksi ja jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida säännöksen täsmentämistä esimerkiksi nostamalla säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 50) mainitut perusteet säännöstasolle.

4. Henkilötietojen käsittely

Esitysluonnoksen perusteluiden (s. 56) mukaan ehdotettavan sääntelyn nojalla ei ole tarpeen käsitellä valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja. Kuitenkin esitysluonnoksen 14 §:n säännöskohtaisten perustelujen (s. 35) mukaan [hakijan luotettavuusedellytyksen lisääminen] selkeyttäisi hakijan arvioinnin nykytilaa ja mahdollistaisi nykyistä paremman tietojensaantioikeuden Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisterilain (770/1993) nojalla. Vaikuttaisi siten siltä, että ehdotettavan sääntelyn nojalla olisi tarkoitus käsitellä perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisesti arkaluonteisina pitämiä yleisen tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaisia rikostuomioita ja rikoksia koskevia tietoja (PeVL 51/2018 vp, s. 12), sillä rikosrekisterilaissa tietojen luovuttaminen on sidottu viranomaisen myöntämän luvan edellytyksenä olevaan henkilön luotettavuuteen. Tältä osin jää myös epäselväksi ehdotetun sääntelyn suhde voimassa olevan lain 25 §:ssä säädettyyn turvallisuusselvityksen tietoja koskevaan tiedonsaantioikeuteen. Jos rikosrekisterin tietojen käsittely on välttämätöntä, jatkovalmistelussa tulisi vielä varmistua siitä, että ehdotettu sääntely vastaa perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa käytäntöä (ks. esim. PeVL 14/2018 vp, s. 5–6).

Esityksen säätämisperusteluissa (s. 56) on tuotu esiin, että lakiehdotuksen 35 §:n henkilötietojen käsittely ja luovuttaminen perustuisivat tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteiseen veloitteeseen. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin vielä huomiota tarpeeseen arvioida ehdotettavan sääntelyn käsittelyperustetta, sillä esitysluonnoksen perusteluissa on tuotu useamman säännöksen osalta esiin, että tietojen luovuttaminen jätetään viranomaisen harkintaan (ks. esim. s. 48). Käsittelyperusteen arvioinnissa tulisi huomioida, miten viranomaisen tehtävistä on säädetty lainsäädännössä ja säädetäänkö siinä erikseen henkilötietojen käsittelystä (ks. käsittelyn oikeusperusteesta mm. unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-200/23, kohdat 103–124, asiassa C-740/22, kohdat 46–58 ja asiassa C-439/19, kohdat 99–122). Tietosuojatyöryhmän lausunnossa (WP 29: lausunto 6/2014) todetaan rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen osalta, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetyn laillisen veloitteen olisi oltava riittävän selvä sen edellyttämän henkilötietojen käsittelyn suhteen. Silloin kun käsittely perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, rekisterinpitäjällä ei saisi myöskään olla kohtuutonta harkinnanvaraa sen suhteen, miten se noudattaa laillista veloitetta. Jatkovalmistelussa tulisi vielä ehdotettavan sääntelyn sisältö huomioiden arvioida, perustuisiko ehdotettava sääntely yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan käsittelyperusteeseen.

5. Muutoksenhaku

Lakiehdotuksen mukaan muutoksenhakua koskevaa 37 §:ää muutettaisiin ja muutoksenhaussa sovellettava laki päivitetäisiin vastaamaan kumotun hallintolainkäyttölain (586/1996) sijaan voimassa olevaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019). Oikeusministeriö pitää päivitystä aiheellisenä, mutta suosittelee muutoksenhakusäännöksen muuttamista kokonaisuudessaan nykyisin suositeltuun muotoon: ”Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).”

Oikeusministeriö toteaa, että samassa yhteydessä olisi aiheellista tarkastella oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöön ottamista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Tarkoituksena on, että oikaisuvaatimus olisi muutoksenhaun ensi vaiheena mahdollisimman laajasti. Oikaisuvaatimussääntelyn ulkopuolelle jätetään vain asiat, joihin oikaisuvaatimus ei sovellu. Näitä ovat esimerkiksi hallintopakkoasiat, joissa on oikeusturvasyistä tarpeen päästä viivytyksettä tuomioistuimeen (HaVM 3/2010 vp), tai asiat, jotka on selvitetty erityisen perusteellisesti jo tehtäessä alkuperäistä hallintopäätöstä. (Lainkirjoittajan opas, jakso 12.12.2, Muutoksenhaku hallintopäätökseen). Jos oikaisuvaatimuksen ei katsota soveltuvan tämän lain mukaisiin päätöksiin, tulisi se erikseen perustella.

6. Muut huomiot

- 36 §:n muutosehdotus asetuksenantovaltuuden osalta ei vaikuttaisi välttämättömältä, vaan tavanomaisesti voimassa olevan lain kaltainen yleinen viittaus valtion maksuperustelakiin (150/1992) on katsottu riittäväksi myös ministeriön asetuksenantovaltuuden näkökulmasta maksuperustelain 8 §:n osalta. Turvallisuusselvitysten maksuista säädetään turvallisuusselvityslain (764/2014) 60 §:ssä.
- 15 §:n osalta voimassa olevassa laissa pykälän otsikko kuuluu ”Loppukäytön varmentaminen”, kun lakiesityksessä se on muutettu muotoon ”Loppukäytön varmistaminen” kuitenkin perustelematta sitä, että pykälän otsikkoa oltaisiin muuttamassa.

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Hämäläinen Kari
Oikeusministeriö